

Indledning: Følelsen af demokrati

Oktober 2020

Sangen slutter, og så er det min tur. Jeg træder op på ølkassen og kigger ud over de omkring 100 mennesker, der er samlet foran Udlændinge- og Integrationsministeriet denne fredag formiddag: Unge og gamle; garvede aktivister og nye og nysgerrige. Nu kigger de alle på mig.

“For ti år siden rejste jeg rundt i Mellemøsten. Jeg var blandt andet i Syrien. Det var før borgerkrigen og man kunne rejse frit og sikkert rundt i landet. På min rejse besøgte jeg Palmyra, en oase midt i ørkenen. Her ligger både de mægtige ruiner af en gammel romersk handelsby og det nye, moderne Palmyra. Så snart vi stod af bussen blev vi omringet af en flok børn i Bulderby-alderen. Først troede jeg, at de kom for at få en mønt eller to. Men selvom vi ikke forstod arabisk viste de med tydelige fagter, hvad de håbede at få: Kuglepenne, blyanter, skriveredskaber.

Det ramte mig dybt. Jeg havde aldrig overvejet, endsige forstået, at man kan være så fattig, at man ikke har råd til en kuglepen. At man ikke har muligheden for at skrive, tegne, ytre sig, når man vil. At det man allerhelst vil have, ikke er legetøj, penge eller slik, men en kuglepen.”

Der er ingen mikrofon, så jeg må tale højt for at blive hørt. Min stemme ligger hele tiden på kanten af et brøl, hvilket gør det svært at betone de enkelte ord. Det er som om alt, hvad jeg siger, er med store bogstaver. Jeg må bruge pauser til at understrege det vigtigste.

“Jeg gav dem alle de kuglepenne, jeg havde på mig.”

Det er en kunst at holde en tale. Og jeg er absolut selvlært. Men en af de ting, jeg har lært, er at man skal holde sine sætninger korte. Hele tiden gøre det let for folk at holde tråden i det, du siger. Gøre det let både at føle og følge med.

“Året efter brød borgerkrigen ud. Vidste I, at klimaforandringerne havde gødet jorden for denne krig?”

Afstanden til tilhørerne bliver mindre. Det er som om en fjeder bliver spændt. Det er det, som folk har ventet på. For det er det, som vi er samlet om: Klimaforandringerne. Bag mig står ordene “Operation Klimahandling” med hvide bogstaver på et stort rødt banner. Fredag efter fredag gennem det sidste år har vi på skift besøgt alle ministerierne for at minde dem om, at klimakrisen påvirker alle dele af vores samfund og kræver handling på tværs af alle sektorer.

“Forskere påpeger, at Syrien i årene 2007-2010 var ramt af den værste tørke, landet har haft i op mod 900 år. Tørken ledte til fattigdom og fødevaremangel. Den tvang unge mænd fra landdistrikterne til at søge ind til de store byer for at finde arbejde. Men der var ikke nok arbejde at få, og det fik utilfredsheden med Bashar Al-Assads diktatur til at vokse. Det ledte til krav om politisk forandring. Det ledte til oprør. Det ledte til borgerkrig.”

Jeg har mest været fokuseret på mit talepapir for at få alle ordene til at komme ud i den rigtige rækkefølge. Men nu stopper jeg op og kigger ud over forsamlingen. Deres blikke er som stjerner på nattehimmelen. Enkeltvis står de skarpt, men tilsammen flyder de ud i et stort dyb, hvori mine ord runger. Det er som om deres tilstedeværelse forstærker mine ord. En genklang.

“En borgerkrig, der er blevet en af de største humanitære katastrofer i nyere tid. Hvor 380.000 mennesker har mistet livet. Hvor over 10 millioner er blevet fordrevet eller har flygtet fra deres hjem, og over 1 million er nået til Europa. Hvor grupper som ISIS opstod og terroriserede hele regionen. De sprængte det gamle Palmyra i stumper og stykker for at fjerne afgudsbillederne fra fordoms folk. Og hvad mon der skete med de børn, jeg mødte dengang? Disse børn, der dengang bare løb efter turister i håbet om at få en kuglepen. Hvad er deres skæbne?”

At sige ordene højt slår sprækker i mig. Jeg læser ikke længere højt. Jeg er den bevægelse, jeg søger at fremkalde. Jeg er rå og blottet. Som når man lige har taget forbindingen af et sår.

“Tog de flugten til Tyrkiet eller Libanon med deres familier? Krydsede de havet ved Lesbos? Endte de i Moria-lejren? Gik de op gennem Europa før pigtrådshegnene blev sat op? Gik de langs Sydmotorvejen, da flygtningestrømmen nåede Danmark i september 2015? Eller nåede de aldrig så langt?”

Jeg lader pausen trække ud. Lader mulighederne hænge i luften så længe jeg kan, for at give plads til mindet om efteråret 2015. Om TV-billederne af flygtningene på motorvejen. Om den følelse af omsorg og ansvar, det vakte. Det er den samme følelse, jeg vil vække til live nu.

“Jeg ved kun, at vi de kommende år vil se frem til mange flere, der deler deres skæbne. Rundt om i verden forårsager klimakrisen stadigt voldsommere tørker, oversvømmelser og orkaner, der skaber hungersnød, hjemløshed og ødelæggelse. Endnu flere vil miste deres hjem og deres levebrød, og blive klimaflygtninge. FN vurderer, at i 2050 vil op til en milliard mennesker være på flugt pga. klimaforandringerne konsekvenser. En milliard mennesker på flugt! En milliard!”

Jeg kan se, at tallet ryster folk. Det er også meningen. Jeg har plukket det ud af en række forskellige rapporter, fordi det er det absolut højeste tal, jeg har kunnet finde. En overdrivelse måske, men det understøtter mit mål om at slå hul i folks forventninger. At få dem til at mærke det jeg siger – ikke bare med hovedet, men med hjertet. Med hele kroppen.

“Det vil være en humanitær katastrofe i et omfang, som vi aldrig før har set i menneskehedens historie.”

Endnu en pause. Jeg balancerer på en knivsæg, for det må ikke blive så dystert, at folk ikke længere kan tage det ind.

“Og derfor har vi i Danmark og i Europa et stort ansvar. Grøn omstilling er ikke nok, hvis ikke det er en *retfærdig grøn* omstilling. Og derfor er klimaretfærdighed kernen i, hvad vi kæmper for i Klimabevægelsen i Danmark.”

Klapsalver. Klimaretfærdighed har været en mærkesag for bevægelsen i årevis. Jeg udnytter afbrydelsen til at vende mig mod bygningen bag mig. Dens store glasfacade virker totalt upåvirket af mine ord og alle de mennesker, der lytter til dem. Ministeren har valgt ikke at møde op, så jeg kan ikke tale direkte til ham.

“Kære Mattias Tesfaye. Du har med stor tydelighed vist, at du ikke ønsker flere flygtninge til Danmark. Hvis du virkelig ønsker at opnå dette, bør du tage bladet fra munden.”

En del af konceptet med Operation Klimahandling er, at vi skal koble klimakrisen til hver enkelt ministers resortområde. Det er ikke det letteste at lave koblingen mellem klimahandling og flygtninge. Vi ved godt, at vi ikke vil få regeringen til at ændre deres flygtningepolitik. I stedet har vi valgt at prøve at tale til deres egen-interesse. Få dem til at overveje, hvordan ambitiøs klimahandling kan medvirke til at forhindre fremtidige flygtningestrømme.

“Hvorfor hører vi ikke dig fortælle om sammenhængen mellem klimakrisen og stigende migration? Hvorfor presser du ikke dine kolleger i regeringen til at sætte langt mere skub i jeres klimahandlingsplan? For det I gør i dag, er slet, slet ikke nok. Vi må gøre alt, hvad vi kan, for at sikre en retfærdig grøn omstilling så hurtigt som muligt.”

Klapsalver igen. Nu taler jeg virkelig med forsamlingens stemme. Det er dette budskab, vi er samlet for at give videre. Det er dette, de har ventet på at bifalde. Nu er det tid til at slutte af.

“Vi står alle på den samme jord under den samme himmel. Vi kan ikke undgå klimakrisen. Vi kan allerhøjst udskyde, hvor længe der går før, vi selv mærker dens konsekvenser. Men netop derfor må vi ikke skubbe det fra os. Vi må ikke vende ryggen til! Hvis vi ikke handler nu, går det blot ud over andre. Andre – som børnene i Palmyra.”

Mine lunger er ved at være ru af at tale så højt. Min stemme dirrer af overanstrengelse. Hver sætning skratter som en højtaler, der har været skruet op over max lidt for længe.

“Vi kan ikke længere nøjes med at stikke dem en håndfuld kuglepenn og håbe på det bedste. De fortjener ikke bare sikkerhed og tryghed, men retfærdighed. Og hvis

vi ikke gør alt, hvad vi kan for at give dem det, så risikerer vi i sidste ende at miste vores egen menneskelighed.”

Forsamlingen klapper, mens jeg hurtigt træder ned fra ølkassen og lader mig opsluge af mængden. Adrenalinene begynder så småt at fortage sig. Og jeg føler mig mere og mere vægtløs, mens jeg glider ind mellem alle skuldrene og ansigterne og hen til der, hvor mine venner står. Ligesom mit talepapir er jeg gnidret, krøllet og brugt. Jeg har gjort min del.

Demokrati er en deltagersport

Denne bog er til dig, der ønsker at skabe forandring i samfundet, men som ikke helt ved, hvordan du kan gøre det. Til dig, der gerne med stolthed i stemmen vil kunne sige, at du er en medborger, men som ikke helt ved, hvad det egentlig betyder. Til dig, som måske aldrig – hvis du nu skal være helt ærlig – har oplevet, hvordan det *føles* at gøre en forskel.

Derfor handler denne bog ikke om politikere, partier og lovforslag på Christiansborg. Jeg kommer ikke til at fortælle dig, hvad du bør bekymre dig om, eller argumentere for, at du bør støtte en bestemt ideologi, parti eller løsningsforslag. Jeg har mine værdier, og jeg kommer ikke til at lægge skjul på dem, men mest af alt handler denne bog om borgernes rolle i demokratiet. Om hvordan du kan bruge din stemme og præge de beslutninger, der betyder noget for dig og din hverdag.

Problemet er, at for de fleste af os bliver demokrati meget let noget abstrakt og luftigt, som vi kun kan forholde os til med hovedet. I skolen og i medierne handler det mest om, hvordan demokratiet fungerer som system: Om vedtægter og lovforslag og samråd og høringer og afstemninger og løsningsforslag og interesseorganisationer og ideologier og historiske sammenhænge. Det bliver så fjernt, uoverskueligt og svært, at det for det meste kun er professionelle politikere, embedsmænd og journalister, der deltager. For os andre bliver demokrati let en tilskuersport, hvor vi står på sidelinjen og kigger ind og måske kommer med tilråb uden selv at sætte noget på spil. Hvor vi mister følelsen af, at vi selv er med til at drive samfundets udvikling.

Det er som at sidde og tørpe til teoriprøven uden nogensinde at komme ud og køre selv. Derfor opleves demokrati alt for ofte som om det kun handler om at sidde stille og tie stille: Sidde i sofaen og se på politikere, der skændes i fjernsynet. Sidde til generalforsamlingen og høre endnu én, der får ordet og siger “det er ikke så meget et spørgsmål, det er mere en kommentar” og kaprer diskussionen i 10 minutter uden afbrydelse. Sidde ved middagsbordet og høre en anden fremføre sin store udlægning af, hvad der er galt i Danmark. Og måske endda sidde tilbage med følelsen af “godt det ikke er mig”.

Eller måske snarere “gid det var mig”. For vi mennesker er ikke gode til at stå og kigge på. Som art har vi altid levet i flok, dybt gensidigt afhængige af hinanden. Derfor har vi gennem millioner af års evolution udviklet disse kæmpestore hjerner, der gør os i stand til at afkode og forstå alle de sprog, sociale koder og sammenhænge, der er omkring os. Vi er udviklet til at indgå i fællesskaber. Til at leve

i hinandens ansigtsudtryk. Til at *mærke* det helt ned i vores krop, når der er dårlig stemning. Til at vi bliver fysisk utilpasse, når der er konflikt. Det er derfor, at vi kan gå og bruge timer på at overveje, om folk nu misforstod den der lidt kække kommentar. Eller grunde over, hvad din ven egentlig mente, da hun sagde som hun gjorde. Vi er gearet til at reagere, når der er noget, der truer fællesskabet. Det sætter sig i os.

På mange måder er det vores hemmelige superkraft. Det er grunden til, at vi mennesker lige nu er en af de mest succesfulde arter på jorden: Vi er udviklet til at samarbejde. Som individer er det begrænset, hvad vi kan gøre. Men sammen kan vi gøre nærmest hvad som helst, som vi sætter os for. Menneskehedens historie er fortællingen om fællesskabets magt. Om hvordan vi har begejstret hinanden, hvordan vi har samarbejdet, hvordan vi har skabt forandringer, som ingen før troede var mulige. Derfor er det svært for os at være tilskuere. Når vi ikke længere tror på, at vi kan gøre en forskel og præge de fællesskaber, vi er en del af. Når vi ikke føler os forpligtet på hinanden. Når fællesskabet kun er noget, som vi forholder os til med hovedet. Når det ikke længere er noget vi *gør* og føler med hele vores krop.

For demokrati er meget mere krop, end vi almindeligvis anerkender eller tillader. Det er en deltager sport: Du kan kun lære det ved at prøve det. Ved at mærke det på din egen krop. Ligesom du ikke kan lære at cykle eller spille fodbold eller køre bil ved at læse om det i en bog. Det er først, når du selv tager del, at du forstår, hvordan det egentlig fungerer.

Det er derfor, at denne bog hedder "Følelsen af demokrati" – fordi den handler om, hvordan demokrati påvirker os. Hvordan det *føles* at være borger. For demokrati skal ikke kun forstås med hovedet. Det skal føles med hele kroppen. Det er spændingen, begejstringen, intensiteten i at være med til noget. At ville forandre noget. At mærke genklangen hos andre. At føle at man hører til. At mærke, at der er noget på spil. At være i bevægelse. At mærke, at hvad man vælger at gøre *lige nu*, betyder noget. Det er følelser som disse, der er kernen af, hvad demokrati er. Det er når vi føler os som en del af noget større. Noget, som vi er med til at præge, og som præger os.

Jeg har mærket alle disse følelser med min egen krop. Og jeg har skrevet denne bog for at vise, at de er mulige og opnåelige. For at vise, hvor godt det kan føles at tage del i demokratiet. For der var engang, hvor jeg ikke selv troede på, at demokrati overhovedet kunne føles godt.

Min demokratiske opvækst

Jeg voksede op i et meget politisk hjem. Min mor var rødstrømpe og kæmpede for ligestilling. Min far var aktiv i fredsbevægelsen. Begge akademikere. Begge kom fra privilegerede borgerhjem, som de gjorde oprør imod. Min far mod sin stivnakkede og snobbende professor-far. Min mor mod sine forældre, der aldrig turde bryde ud af de bedsteborger-normer, de selv var vokset op med. Min mor og far fandt sammen om oprøret. De boede i kollektiv og var aktive på den yderste venstrefløj. Min far skrev speciale om anarkisme på universitetet. Min mor stillede op til Folketinget for Venstresocialisterne. Som lille gik jeg med dem til 1. maj-demonstration i Randers med røde seler og min egen lille røde fane.

Mine forældre er meget forskellige. Min mor er en praktiker. Hun er handlekraftig, målrettet og effektiv. Som ung kvinde blev hun rødstrømpe, og bevægelsen prægede hende. Den gav hende mod til at være politisk, organisere og rykke ting. Den gav hende visheden om, at man kan forandre samfundet bid for bid – sammen. Det var altid hende, der udfordrede mig til at tage ansvar og til at tænke på andre end mig selv. Da jeg var 6 år tog min mor mig med til Mozambique. To af hendes gymnasielærer-kolleger var udstationerede der som ulandsfrivillige sammen med deres familier. Landet var præget af mange års konflikt og fattigdom. Jeg husker stadig oplevelsen af at være den ene hvide dreng blandt en hel flok af sorte børn, der alle ville røre ved min hud. At være den, der skilte sig ud. Jeg husker tydeligt, hvor lidt de havde. Hvordan de byggede deres legetøj af dåser, ståltråd og gamle søm. Jeg husker, hvordan min mor gav alt mit tøj væk, da vi skulle rejse hjem. Hun sagde, at det ville gøre mere nytte der end hjemme hos os.

Min far er en følsom og kunstnerisk sjæl. Han elsker at tegne og spille guitar. Og så elsker han eventyr. Han introducerede mig for tegneserier og fantasy- og science fiction-bøger. Han lærte mig at opfinde og udforske helt nye verdener, der ser helt anderledes ud. Som 9-årig fik jeg lov til at være med i den rollespilsgruppe, han var gamemaster for. Sammen med fem voksne tog jeg på opdagelse på den sagnomspundne Griffø til langt ud på natten. Det var som et levende eventyr, der voksede med vores fantasi. Min far lærte mig at drømme. Han lærte mig at se, at alt hvad der findes omkring os, blot er opfundet og indført af folk, der på ingen måde er klogere end os. At vi bare kan lave det om eller gøre det bedre, hvis vi sætter os for at gøre det.

Faren ved at være praktiker er, at man let kommer til at fokusere på de opgaver og udfordringer, der er lige foran én. Og dermed glemmer at spørge, om det virkelig også er de vigtigste opgaver i det store billede. Og faren ved at drømme er, at man holder fast i drømmen og opgiver verden. For verden er svær at forandre. I drømmen styrer man selv. Det viste sig da også, at mine forældre var så forskellige, at de endte med at blive skilt, da jeg var to år gammel. De første 10 år af mit liv var jeg enebarn. Et indadvendt og genert barn med en rig fantasi og masser af tid for mig selv. Jeg forelskede mig i eventyr. Inspireret af min far tegnede jeg mine egne fantasiverdener og befolkede dem med alskens væsener. Jeg drømte mig ofte væk i dem. Jeg forestillede mig, hvordan det ville være at være Bastian i Den Uendelige Historie, der blev hvirvlet ind i en anden, magisk verden (det var længe før Harry Potter gjorde det samme).

Jeg elskede også at spille computerspil. Det gav en tryghed, fordi man altid kunne starte forfra. Her var jeg helten, for det var mine handlinger, der skabte historien. Det blev et frirum, en lettigægelig flugt fra min temmelig uheldige hverdag. Jeg levede op til forventningerne i skolen og gymnasiet, men jeg havde det svært udenfor klasselokalet. Jeg følte mig forkert og pinlig, når alle de seje fra klassen begyndte at tage til fester og få kærester. Når folk blev vrede og råbte op, og jeg ikke gjorde noget. Når jeg selv burde blive vred og råbe op, men ikke gjorde noget.

Jeg følte, at jeg også burde være en helt – ligesom i computerspillene og eventyrene. At jeg burde prøve at gøre en forskel. Men jeg havde ingen anelse om hvordan. Der var ikke megen hjælp at hente hos mine forældre, der havde lagt deres

ungdoms engagement bag sig. Min far passede sit job som tegner på den lokale avis. Min mor kom ikke i Folketinget, og havde nu travlt med et fuldtidsjob og mine to mindre søskende. Vi tog stadig til 1. maj-demonstrationerne, men der var ikke rigtigt nogen, der troede på det længere. Det føltes mest bare pinligt og akavet at være politisk. Som en leg, de fleste for længst var vokset fra.

Der var ingen i min gymnasieklasse, der gad sidde i elevrådet, så jeg meldte mig. Jeg kan ikke huske, hvad vi snakkede om på vores møder eller om, at vi traf nogen beslutninger af betydning. Jeg husker bedst de få gange, hvor vi *gjorde* noget, og hvor vi ikke bare holdt møder. Alt det, der havde noget krop. Som da vi organiserede en skolestrejke imod nedskæringer. At vi malede bannere og marcherede fra gymnasiet ned på Rådhuspladsen i Randers. Men jeg følte aldrig, at det gjorde en forskel. Vi traf beslutninger, men de havde ingen betydning eller effekt på verden omkring os. Det føltes som om vi legede demokrati. Som et skolevalg, hvor vi prøver at stemme – uden at det rigtigt tæller.

Jeg prøvede også at engagere mig i Rød Ungdom, der havde en lokalafdeling i Randers. Men også her følte jeg mig udenfor. De fleste gik i sorte hættetrøjer, røg fede og talte indforstået om forskellene på forskellige kommunistiske grupperinger. Om det var bedst at være trotskist eller marxist-leninist. Det sjoveste var når vi sang gamle arbejdersange fra slidte røde sanghæfter. Og så den ene gang, hvor vi løb ind og satte ild til et EU-flag foran scenen til 1. maj. Også selvom jeg ikke tror, at der var nogen, der rigtigt forstod, hvorfor vi gjorde det. Det gjorde jeg nok heller ikke selv.

Jeg endte med at give op. Jeg passede tydeligvis ikke ind. Det føltes ikke som om, at der var plads til mig og mit engagement. At der ikke var plads til, at jeg kunne være den nybegynder, som jeg rent faktisk var. I mange år derefter troede jeg ikke på, at jeg kunne gøre en forskel. Jeg følte mig altid forkert, når jeg var sammen med folk, der var politisk aktive, sad i bestyrelser eller lavede aktivisme. De var altid lidt indforståede og selvsikre på en måde, jeg slet ikke var. Jeg tænkte, at det nok bare var mig, der ikke duede til politik. I stedet begyndte jeg på universitetet i København og flyttede på kollegie. Jeg levede en privilegeret, pligtfri og bekymringsløs tilværelse som studerende med masser af fester og computerspil. Mit demokratiske engagement blev ikke til mere end vage drømme og nogle få politiske analyser i mine universitetsopgaver.

Om at være nybegynder

Jeg var 30 år, da jeg tog mit kørekort. Til min allerførste køretime tog jeg fejl af speeder og bremse. I stedet for en kontrolleret opbremsning gassede jeg voldsomt op og pløjede henover en række kegler – til stor forskrækkelse for både mig og min kørelærer. Og skamfuld måtte jeg tage imod lærerens irettesættelse og de andre elevers hånefulde lettelse over, at de ikke havde dummet sig sådan. Situationen blev ikke gjort lettere af, at jeg var mindst 10 år ældre end de andre elever. Min totale inkompetence var ikke bare pinlig, den var nærmest utænkelig: Hvordan kan en voksen mand ikke kende forskel på pedalerne?

Men dengang jeg fyldte 18 havde ingen af mine forældre bil. Jeg boede i byen, og kunne nemt komme omkring på cykel, så jeg havde hverken et umiddelbart behov eller anledning til at lære at køre bil. Så jeg lod være. I stedet lærte jeg at undgå

situationer, hvor det ville komme frem, at jeg ikke havde kørekørt. Der var næsten altid nogle andre, der gerne ville køre. Jeg skulle som regel bare vente eller lige virke uopmærksom et øjeblik.

På samme måde lærte jeg også at undgå situationer, hvor det blev tydeligt, at jeg ikke havde nogen praktisk erfaring med demokrati og politik og foreninger. Jeg følte mig lidt dum og tænkte, at det nok bare var mig, der ikke forstod, hvad der foregik på generalforsamlingerne i beboerforeningen. For mig virkede de altid søvndyssende ligegyldige. Eller når snakken faldt på et eller andet EU-forbehold, som vi skulle stemme om. Når emnet kom op, var det nemt at lade de andre snakke. Jeg lænede mig tilbage og lod kroppen blive tungere. Der var altid nogen, der havde en holdning. Og jeg havde slet ikke lyst til at tage ordet og så pløje henover de kegler, der afmærkede rammerne for en fornuftig og oplyst politisk samtale. Så jeg lod være. Og jo længere tid der gik, jo sværere blev det at indrømme, at jeg bare var en nybegynder.

Det var først senere, at jeg fandt ud af, at der er rigtig mange andre demokratiske nybegyndere, der har det på samme måde. Som måske ikke lige ved, at det er færre end 3% af voksne danskere, der er medlem af et politisk parti. Som måske ikke lige ved, at Matas og Fitness World ikke er foreninger, selvom de har medlemmer. Og som måske ikke lige ved, at meningsmålinger viser, at næsten hver anden dansker ikke har tillid til Folketinget. Og som også bare lader som om de forstår samfundets spilleregler for ikke at falde igennem og blive til grin.

Men vi har brug for nybegynderne. For det har altid været nybegynderne, der har turdet tænke nyt og udfordre det gamle. Nybegyndernes største styrke er, at de ikke ved bedre. De stiller alle de dumme spørgsmål og udfordrer alle de ting, som eksperterne for længst har accepteret, ikke kan lade sig gøre. Ikke alene påpeger de alt det, som de synes, skal laves om. De leder også hele tiden efter sprækker og muligheder, som alle eksperterne for længst har opgivet at lede efter. De afprøver nye demokratiske beslutningsprocesser. De udfordrer forventningerne om at være passive tilhørere. De sprænger de kasser, de er blevet sat i og opfinder helt nye måder at gøre tingene på. Andelsbevægelsen, borgerrettighedsbevægelsen, kvindebevægelsen og klimabevægelsen er bare et par eksempler på, hvordan nybegyndere sammen har fundet modet til at genopfinde hvad det vil sige at være borger. Og de har forandret samfundet – efter først at være blevet afskrevet af alle eksperterne, der med større eller mindre overbærenhed kaldte dem forvirrede, famlende og naive fantastaster, der var dømt til at mislykkes.

Fællesskabet er stjernen

Som den gamle højskolemand Hal Koch sagde, så må hver generation starte forfra og genopdage demokratiet på ny. Vi er alle nybegyndere, der skal lære at være borgere fra bunden af. Vi må hver især afprøve alting på ny og begå vores egne fejl. Problemet er bare, at det langt fra er os alle, der får det gjort. Derfor er dette en bog for nybegyndere. Den er skrevet til alle dem, der ikke helt ved, hvordan man gør. Som måske har prøvet sig lidt frem og mistet modet. Som måske aldrig rigtigt er kommet i gang. Eller som har gjort sig nogle erfaringer, men stadig føler sig usikre på hvad de skal gøre nu.

Den fortæller historien om, hvordan jeg selv genfandt modet til at være nybegynder og kaste mig ud i noget, som jeg egentlig havde opgivet. Hvordan jeg prøvede mig frem, stillede de dumme spørgsmål, begik masser af fejl – og undervejs lærte at holde taler, skrive debatindlæg, deltage i debatter, organisere demonstrationer, lede generalforsamlinger, stille politikere til ansvar og mange flere af de færdigheder, som demokratiet bygger på.

Det er vigtigt for mig at understrege, at denne bog på ingen måde har til formål at udfolde alle de forskellige tilgange, roller og perspektiver, der er på demokrati. Jeg er ikke ekspert. Jeg har ikke læst statskundskab. Jeg har ikke arbejdet som embedsmand. Jeg har ikke været politiker eller været aktiv i et parti. Mit første møde med ungdomspolitik har gjort, at jeg sidenhen har holdt mig langt væk fra de politiske partier. Jeg er ikke rundet af de store danske foreningsfællesskaber som spejderne eller idrætsforeningerne. Jeg er ikke kendt fra medierne, og jeg er aldrig gået viralt med et spydigt tweet.

Jeg skriver bare ud fra de erfaringer, jeg selv har gjort mig. Det er et subjektivt og ufuldstændigt vidnesbyrd, som på ingen måder skal forestille at være repræsentativt. Jeg er en hvid, universitetsuddannet mand. Jeg er godt klar over, at jeg er privilegeret i kraft af mit køn, min seksualitet, min etnicitet og min sociale baggrund, der har givet mig mange muligheder, som det langt fra er alle, der får. Min historie er ikke en af den slags, der handler om at overkomme stor modgang mod alle odds. Men jeg mener alligevel, at det er en historie, der er værd at fortælle. For det er en af den slags historier, der sjældent bliver fortalt, fordi de er mere tvetydige end de solstrålesuccesser man kan læse om i glittede blade hos frisøren. Det er en af de rodede, besværlige historier uden klar morale, hvor processen er lige så vigtig som resultatet. Det er en historie om at prøve sig frem og lede efter sprækkerne, hvor noget nyt kan opstå. Og så er det en historie, hvor det er fællesskabet, der er stjernen. Derfor er denne bog ikke bare historien om min rejse som demokratisk nybegynder. Det er også historien om seks forskellige fællesskaber, der har præget mig, oplært mig og givet mig mulighed for at mærke demokratiets følelsesregister på min egen krop. Dette er lige så meget deres historie, som det er min.

Mit håb er, at du vil kunne spejle dig i nogle af disse historier – og de følelser og erfaringer, som de beskriver. Og at det vil give dig lidt ekstra mod til at kaste dig ud i at være demokratisk nybegynder. Jeg vil på ingen måde love dig, at du slipper for at begå fejl, hvis du læser denne bog. Du kommer til at begå masser af fejl! Men jeg håber, at bogen kan gøre det lidt lettere for dig at lære af fejlene, fordøje dem og komme hurtigere videre, så du i det mindste kan begå nogle nye og sjovere fejl næste gang.